

Inheemse fauna in natuurrijke tuinen en parken

Willy Leufgen

Na de speurocht naar betrouwbare bronnen voor inheemse wilde planten en zaden, wil ik deze keer een poging wagen, u een overzicht te geven van organisaties, instellingen, winkels enz. die bijzondere aandacht besteden aan dát deel van de **inheemse fauna**, dat u redelijkerwijze in natuurrijke tuinen en parken in Nederland en Vlaanderen tegen kunt komen. Verwacht geen compleetheid, daarvoor is de wereld der werkgroepen, stichtingen, winkels en onafhankelijke specialisten te complex en vooral te veranderlijk; **geef het ons wel a.u.b. door als u aanvullingen of correcties voor dit tweede deel van de toekomstige 'groen-gouden-gids' weet!**

Geschiedenis

De interesse voor flora én fauna is in heemtuinkringen geen nieuw verschijnsel: Op 17 juli 1925 kwam in Bloemendaal een stichting tot stand, genaamd: 'Planten- en Vogeltuin in het Bloemendaalse Bos', kortweg Thijsses's Hof genoemd. En zoals in Nederland in die tijd onder meer de befaamde **Jac. P. Thijsses** natuurstudie in haar meest denkbare breedte en met de nodige aandacht voor de onderlinge samenhang bedreef en propageerde, zo gebeurde dat ook door de Vlaamse heemtuinpionier **Michel Thiery**. Maar deze ruime, ecologische manier van denken en handelen raakte vervolgens meer op de achtergrond. Veel heemparken en -tuinen concentreerden zich bijna uitsluitend op hun **planten**collectie of begroeiingen, terwijl met name in Den Haag talloze afgesloten, zeer op een **dier**groep, te weten vogels, gerichte 'reservaatjes' werden aangelegd.

Pas in de afgelopen twee decennia is hierin weer een duidelijke kentering vast te stellen: vogel- en amfibieënprojecten 'ontdekten' bij hun biotoopbeheer de inheemse flora en vice versa.

Met het algemeen toegenomen natuur- en milieubewustzijn, het denken en praktisch willen handelen in ecologische (hoofd-) structuren en de hiermee samenhangende opkomst en opvallende groei van populaire diergroepen-organisaties, zoals b.v. De Vlinderstichting, raak-

te de belangstelling en de speciale inzet voor de inheemse fauna in natuurrijke tuinen en parken in een stroomversnelling.

De traditionele bijenkasten, vogelnestkasten en sporadische inventarisaties (meestal alleen van vogels), worden tegenwoordig in een groeiend aantal openbare en particuliere heem- en natuurtuinen uitgebreid met een ruimer aanbod aan vestigingshulp voor allerlei dieren, een uitgewogen biotoopbeheer en intensieve inventarisaties van verschillende diergroepen.

De aanwezigheid van een groeiend aantal diersoorten geeft velen van ons blijkbaar pas écht het gevoel, dat ze iets 'terug doen voor de natuur'. Dieren komen in de regel spontaan, en iedere nieuwe soort, die we ontdekken ervaren we als een compliment voor ons tuinbeheer.

Hopelijk helpt de onderstaande lijst van organisaties, winkels etc. velen van u aan nieuwe contacten, ideeën én complimenten.

Zoogdieren

De **Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ)** zet zich in Nederland en Vlaanderen in voor meer dan 60 soorten zoogdieren. De VZZ organiseert elk jaar enkele studiedagen, excursies en veldwerkkampen, doet onderzoek en kent verschillende actieve werkgroepen:

- de Veldwerkgroep,
- de Werkgroep marterachtigen,

- en provinciale werkgroepen.

De VZZ neemt ook actief deel aan de Vleermuiswerkgroep Nederland.

Lidmaatschap: f 55,- of BF 1000,- incl. twee tijdschrift-abonnementen.

Noordse woelmuis tek.: Peter Twisk

De VZZ geeft **twee tijdschriften** uit: "**Lutra**", een internationaal gewaardeerd wetenschappelijk tijdschrift (verschijnt 2x per jaar) en een populair-wetenschappelijk tijdschrift, "**Zoogdier**" (verschijnt 4x per jaar). Een los abonnement op "**Zoogdier**" kost: f 25,- of BF 450,-

Wie zelf zoogdieren wil inventariseren kan daarvoor veldmateriaal, zoals vallen en bat-detectors, lenen of huren bij de materiaalbeheerder van de veldwerkgroep (zie hieronder).

Belangrijke adressen:

* VZZ-Bureau: Emmalaan 41, 3581 HP Utrecht, 030-544642.

* VZZ-België: V. van Cakenberghe, Blancfloerlaan 34 b 37, B - 2050 Antwerpen, 03-2195186.

* Veldwerkgroep NL: R. Lange, Vespuccistr. 116 hs, 1056 ST Amsterdam, 020-6121292.

* Materiaaldepot Veldwerkgroep: F. van der Vliet, Spaarndammerstr. 660, 1013 TJ Amsterdam, 020-6828216.

* Veldwerkgroep België (tevens materiaaldepot): J. Vandewalle, Grensstraat 133, B - 2950 Kapelle, 03-6641726.

* Werkgroep marterachtigen: A.H. Swaan, Torresstraat 33 III, 1056 RR Amsterdam, 020-6832420.

* Vleermuiswerkgroep Nederland: W. Bongers, Postbus 8080, 6700 DD Wageningen, 08370-10324.

* Tijdschrift "Zoogdier": R.W. Akkermans, Wilhelminalaan 47, 6042 EL Roermond, 04750-24281.

D. Criel, Zottegemstr. 2, B - 9688 Schorisse, 055-456610.

* Tijdschrift "Lutra": C. Smeenk, Postbus 9517, 2300 RA Leiden, 071-143844.

De Vereniging **Das & Boom**, zet zich in voor inheemse marterachtigen en hun leefomgeving.

Secr.: Rijksstraatweg 178, 6573 DG Beek - Ubbergen. Het **opvangcentrum voor dassen** bevindt zich op de Rijksstraatweg 174.

Sinds maart 1993 geeft Vereniging **Das & Boom** een **kwartaaltijdschrift** onder dezelfde naam uit.

Lidmaatschap incl. abonnement: f 30,- Jongeren en senioren f 15,-

Enkele literatuurtips zoogdieren:

- Broekhuizen, S. e.a. 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Uitg. KNNV en VZZ, Utrecht 1992.

- De VZZ beschikt over een uitgavenlijst van inventarisatierapporten van haar Veldwerkgroep.

Vogels

Vogelbescherming Nederland, onderdeel van BirdLife International en een van de grootste en meest gerenommeerde natuurbeschermingsorganisaties van Nederland, zet zich al tientallen jaren in voor de bescherming van vogels en hun leefomgeving.

Lidmaatschap: f 40,- per jaar incl. abonnement op 'Vogels'.

Vogelbescherming Nederland geeft 6x per jaar een eigen tijdschrift uit - "**Vogels**" - en kent ook een eigen

jeugdijdschrift, "**Vrije Vogels**", dat eveneens 6x per jaar verschijnt en f 25,- kost.

Achter het hoofdgebouw van Vogelbescherming Nederland bevindt zich een grote, ruimgesorteerde **winkel** waar men vogelgidsen en -boeken, nestkasten, verrekijkers, telescopen, vogelgeluiden op cd's en cassettes, buitenkleding, cadeau-artikelen e.d. kan kopen.

Achter de winkel ligt een grote vogelvriendelijk ingerichte **kijktuin**.

Vogelbescherming Nederland kent vele **locale en regionale initiatieven en werkgroepen**.

Belangrijke adressen:

* Vogelbescherming Nederland, Dribergseweg 16c, 3708 JB Zeist, 03404-37700. Ledenservice: 03404-37744. Winkel: 03404-37777. Redactie "Vogels": 02209-4146.

* SOVON (Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland), Postbus 81, 6573 ZH Beek, 08895-43753.

* Kon. Belgisch Verbond tot Bescherming van de Vogels, Veeweydestr. 43, B - 1070 Brussel.

* Kon. Vereniging voor Vogel- en Natuurstudie "De Wielewaal", Graatakker 11, B - 2300 Turnhout.

'De Wielewaal' kent ook vele locale en regionale afdelingen.

Enkele literatuurtips vogels:

- Peterson, R., Mountfort, G. en P.A.D. Hollom. 1987. Petersons vogelgids. Uitg. Tirion, Baarn.

- Burton, R. 1991. Vogels over de vloer. Uitg. Bosch & Keuning, Baarn.

- Noppert, F. e.a. 1988. Nestkasthandleiding. Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht.

- Klinting, L. 1990. De kleine vogelgids. Uitg. Ploegsma, Amsterdam.

Reptielen, Amfibieën en Vissen

Stichting Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland (RAVON) is dé overkoepelende organisatie voor alle particuliere organisaties die zich bezig houden met onderzoek en bescherming van bovengenoemde diergroepen.

De stichting wil door inventarisaties, monitoring, beschermingsplannen, voorlichting en educatie een beter begrip kweken voor deze

boeiende diersoorten die vaak ten onrechte als eng en gevaarlijk worden beschouwd.

U kunt donateur worden van Stichting RAVON door f 12,50 over te maken op girorekening 5167681 t.n.v. RAVON, Nijmegen. U wordt dan uitgenodigd voor lezingen en excursies en op de hoogte gehouden van publicaties.

Stichting RAVON kent in 10 Nederlandse provincies **Herpetologische Studiegroepen** waar liefhebbers van de bovengenoemde diersoorten actief aan deel kunnen nemen.

Belangrijke adressen:

* RAVON, Postbus 1413, 6501 BK Nijmegen.

* Publicatiebureau RAVON, op hetzelfde adres, tel. 080-540475. Hier kunt u jaarverslagen en andere publicaties, maar ook kaartensets, cassettes met amfibie-geluiden of RAVON-T-shirts bestellen (overzicht op aanvraag).

* Stichting tot Behoud van de Nederlandse Visfauna, Postbus 633, 6700 AP Wageningen (maakt deel uit van RAVON).

* Herpetogeografische Dienst, Postbus 4766, 1009 AT Amsterdam (i.d.).

* HYLA, amfibieën en reptielenwerkgroep van De Wielewaal, p/a André Van Hecke, Egelantierstr. 39, 2630 Aartselaar.

Enkele literatuurtips RAV:

- Waarnemen en herkennen. Publicatie RAVON. f 10,- voor leden (f 12,50 voor niet-leden), excl. verzendkosten.

* Verspreiding en ecologie van amfibieën en reptielen in Limburg. Publicatie RAVON. f 39,95 voor leden (f 49,-), excl. verzendkosten.

Insekten

Voor meer informatie en advies over insecten, maar ook voor actieve natuurstudie kunt u het best terecht bij de **Landelijke Insekten Werkgroep** van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vere -

niging (**KNNV**). Men kan lid worden van deze werkgroep met locale en regionale afdelingen als men lid is van de KNNV en men f 5,- bijdraagt in de kosten van de werk-

groep. Men ontvangt dan ook min. 3x per jaar het kontaktblad "**Veelpoot**".

Doelen van de werkgroep:

- * Het bevorderen van de studie van insecten en andere geleedpotige dieren.
- * Het uitwisselen van activiteiten op lokaal en regionaal gebied.
- * Het organiseren van bijeenkomsten, weekeinden en eventueel kampen.
- * Er aan meewerken dat specialisten niet-specialisten begeleiden en helpen.

Belangrijke adressen:

* Secr. Landelijke Insekten Werkgroep, Wiet Fliervoet, Gelderselaan 64, 6523 LL Nijmegen, 080-225259.

Bij dhr. Fliervoet kunt u ook terecht voor vragen op het educatieve terrein en als u een insecten-basis-cursus wilt organiseren.

* Veldwinkel van de KNNV, Oudegracht 237, 3511 NK Utrecht, 030-314797.

Hier kunt u terecht voor allerlei publicaties ("Wetenschappelijke mededelingen") o.a. op het gebied van insecten. Voor uitverkochte wetenschappelijke mededelingen kent de KNNV een **kopieerservice**.

Entomologie - Speciaalzaak

Vermandel, Poorterslaan 118, 4561 ZN Hulst, tel. 01140-15617 verkoopt kweek-, vang en voorbereermaterialen voor de insectenliefhebber. Gratis catalogus op aanvraag.

Enkele literatuurtips insecten :

- Chinery, Michael. Nieuwe Insekten-gids. Thieme, Zutphen.
- Müller, H.J. 1986. Bestimmung wirbelloser Tiere im Gelände. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart. DM 39,-
- Stresemann, E. 1989. Exkursionsfau-

na, deel I+II, Insekten. Uitg. ?, Berlin.

- Van Wijlen, Ton. Natuurleven in en om de tuin. 1983. Uitg. Bigot & van Rossum, Baarn.

- Steiner, Hans. 1987. Nuttige dieren in de tuin. Uitg. Terra, Zutphen.

- Van Veen, M. en Th. Zeegers. 1988. Insekten Basis Boek. Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht (een nieuwe, gecorrigeerde uitgave verschijnt binnenkort).

De Vlinderstichting "...beoogt een podium voor onderzoek naar en een bron van informatie over vlinders te zijn."

Voor f 30,- kunt u donateur worden van De Vlinderstichting en u ontvangt dan 4x per jaar het tijdschrift "**Vlinders**".

De Vlinderstichting kent ook sinds enkele jaren een groeiend aantal locale en regionale werkgroepen; Bel voor meer informatie: 08370-24224.

Bij De Vlinderstichting, Mennonienstr. 10, Postbus 506, 6700 AM Wageningen, 08370-24224 kunt u een catalogus met de producten van de **Vlinderwinkel** bestellen of er door de week van 9-16 uur even langslopen.

Ca. **25 adressen in Nederland en België**, waaronder de heemtuinen in Brunssum, Buitenpost, Muntendam en Zwolle verkopen artikelen uit de vlinderwinkel. In **België**: Vlindertuin Knokke, Bronlaan 14, B - Knokke.

Enkele literatuurtips vlinders:

* Bink, F.A. 1992. Ecologische Atlas van de dagvlinders van Noordwest-Europa. Uitg. Schuyt & Co., Haarlem.

* Ten Hallers-van Hees, L. & T. Pavlicek-van Beek. 1990. Uw tuin vol vlinders. Uitg. Vlinderstichting, Wageningen.

* Van Halder, I. 1990. Vlindervriendelijk Openbaar Groen. Uitg. Vlinderstichting, Wageningen.

* Beschermingsplan Dagvlinders. 1989. Uitg. Min. van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

* Carter, D.J. & B. Hargreaves. 1992. Rupsen. Uitg. Thieme, Zutphen.

Honingbijen

Ook al behoren ze niet tot de inheemse fauna, volgen hier toch een aantal adressen van organisaties die zich met deze door velen geliefde 'cultivars' der heemtuinfau-na bezig houden.

Belangrijke adressen:

* Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland (VBBN), Grintweg 273, 6704 AP Wageningen, 08370-22422. Op hetzelfde adres bevindt zich ook **Het Bijenhuis**, hét adres voor alle benodigdheden voor de imkerij, tel. 08370-22733.

* Centraal Meldpunt Bijenziekten, ma. t/m vrij. 9.00-10.00 uur, tel. 08380-35044.

* Vlaamse Imkerbond - Informatiecentrum, Burg. van Gansberghelaan 96, B - 9820 Merelbeke, 091-520212.

Het tijdschrift "**Bijen**" wordt uitgegeven door 4 Nederlandse bijenorganisaties, waaronder de VBBN, Leden van deze bijenorganisaties ontvangen het blad 11 keer per jaar (lidmaatschap min. f 51,- per jaar).

Minder opvallende dieren

De Leidse biologen **Jan van Tol** en **Peter Koomen** hebben vanuit het Nationaal Natuurhistorisch Museum te Leiden een bijzonder project opgezet: **Terreinregistratie Cryptobiota**. Zij willen terreinen en gebiedjes registreren, die belangrijk zijn voor grote aantallen minder opvallende dieren: wormen, insecten, spinnen, slakken, pissebedden enz.

Hun adres: **Postbus 9517, 2300 RA Leiden, 071-143844.**

*Een uitstekend werkboek voor iedereen, die praktisch aan de slag wil met vestigingshulp voor dieren:

G. Steinbach. Werkbuch Naturschutz. 1988. Uitg. Kosmos / Frankh'sche Verlagshandlung, W. Keller & Co., Stuttgart. 125 blz., A-4 formaat, met veel grote, duidelijke bouwtekeningen en basisinformatie.

* Een leuk leesboekje: **S. van 't Hof. Minimilieus van Minifauna. 1992. Uitg. Stichting LONL, Utrecht, tel. 030-340777, 22 blz.**